

POSTANOWIENIE

29 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 29 listopada 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku S. P.
z udziałem M. W.
o dział spadku,
na skutek skarg kasacyjnych S. P. i M. W.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim
z 9 marca 2023 r., II Ca 473/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej wnioskodawcy do rozpoznania;**
- 2. odrzuca skargę kasacyjną uczestniczki;**
- 2. ustala, że każdy z uczestników ponosi we własnym zakresie koszty związane z udziałem w postępowaniu kasacyjnym.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 9 marca 2023 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim: z apelacji uczestniczki M. W. zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie drugim w ten sposób, że zasądził tytułem spłaty od wnioskodawcy S. P. na rzecz uczestniczki 3 115,92 zł (1.); oddalił apelację wnioskodawcy i apelację uczestniczki w pozostałej części (2.); przyznał i nakazał wypłacić od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Radomsku na rzecz adwokata P. B. 2 214 zł

tytułem nieuiszczonych kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu apelacyjnym powiększonych o kwotę należnego podatku od towarów i usług (3); ustalił, że uczestnicy postępowania ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim w nim udziałem (4).

Od powyższego orzeczenia Sądu Okręgowego skargi kasacyjne wnieśli uczestniczka i wnioskodawca.

Wnioskodawca domagał się przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., uczestniczka natomiast powołała się na art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W odpowiedziach na skargi kasacyjne wnioskodawca oraz uczestniczka wnieśli o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej przeciwnika procesowego do rozpoznania i zasądzenie – każdy na swoją rzecz - kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosnie do środka prawnego wniesionego przez uczestniczkę stwierdzić należy, że stosownie do art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c. skarga kasacyjna powinna zawierać m.in. oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części. Zgodnie z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. skarga taka powinna zawierać wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany. Niezamieszczenie w skardze kasacyjnej wniosku o uchylenie lub o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku w całości lub części stanowi istotną wadę konstrukcyjną skargi kasacyjnej, której nie można usunąć w trybie przewidzianym dla usuwania braków formalnych pisma procesowego, skutkującą odrzuceniem takiej skargi *a limine* bez uprzedniego postępowania sanacyjnego (zob. np. postanowienie SN z 21 marca 2000 r., II CKN 711/00, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 151).

Bezwzględny wymogiem jest także, aby zakres zaskarżenia i wniosek o uchylenie lub o uchylenie i zmianę orzeczenia były ze sobą ściśle skorelowane, przy czym brak tej korelacji skutkuje odrzuceniem skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 12 października 2007 r., V CSK 309/07, OSNC-ZD 2008, nr 3, poz. 81;

z 23 sierpnia 2012 r., III CSK 161/12; z 10 maja 2024 r., III CZ 365/23, i z 13 sierpnia 2024 r., I CSK 1066/23).

Przypomnieć także należy, że w orzecznictwie dominuje przy tym stanowisko, że Sąd Najwyższy nie może ustalić zakresu i treści wskazanych wymagań konstrukcyjnych skargi w drodze jakichkolwiek zabiegów interpretacyjnych (zob. postanowienie SN z 11 stycznia 2011 r., V CSK 272/10).

W badanej skardze kasacyjnej uczestniczka zaskarżyła orzeczenie w części w jakiej Sąd oddalił apelację uczestniczki od postanowienia Sądu Rejonowego w Radomsku z 4 marca 2022 r. w zakresie jakim Sąd ten dokonał działu spadku po C. i T. P. w ten sposób, że ustanowił odrębną własność dwóch lokali mieszkalnych i przyznał je na własność odpowiednio wnioskodawcy i uczestniczce, a wniosła o jego uchylenie w zakresie punktu pierwszego. Apelacja uczestniczki została tymczasem oddalona w punkcie drugim zaskarżonego postanowienia. Oznacza to, że nie powiązała w sposób prawidłowy wniosku skargi kasacyjnej z zakresem, w którym zaskarżyła przedmiotowe postanowienie. Zaskarżony został częściowo, w ściśle określonym zakresie, punkt drugi postanowienia Sądu Okręgowego tymczasem uczestniczka wniosła o uchylenie punktu pierwszego i to bez określenia czy dotyczy to jego całości czy też części. W skardze brak jest zatem fundamentalnej korelacji między zakresem zaskarżenia a zakresem wniosku kasacyjnego, co musi skutkować jej odrzuceniem (zob. postanowienie SN z 20 listopada 2024 r., I CSK 2817/24).

Na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. skarga kasacyjna uczestniczki podlegała odrzuceniu już na etapie badania jej przez Sąd drugiej instancji. W związku z brakiem podjęcia stosownych działań przez Sąd Okręgowy, Sąd Najwyższy orzekł, jak w punkcie 2 sentencji postanowienia (art. 398⁶ § 3 w zw. art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Co do środka prawnego złożonego przez wnioskodawcę:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia

z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut

oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Wnioskodawca nie przedstawił przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające orzeczenie poddane krytyce i zaskarżeniu. Jego zdaniem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona ze względu na uchybienia Sądu drugiej instancji. Skarżący wskazał na naruszenia przepisów prawa procesowego - zwłaszcza art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. oraz prawa materialnego - art. 1039 § 1 w zw. z art. 1042 k.c., polegającego na ich niewłaściwym zastosowaniu przez nieuwzględnienie wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności oraz ocenę znajdującego się materiału dowodowego bez jego wszechstronnego rozważenia, a z pominięciem zgromadzonych dowodów i oparcie się na zasadach doświadczenia i logiki odbiegającej od realiów życia, co skutkowało niezasadnym przyjęciem, że na rzecz wnioskodawcy została poczyniona przez spadkodawczynię darowizna 170 000 zł.

Wobec powyższego wnioskodawca podniósł, że poczynione przez Sąd Okręgowy błędne ustalenia faktyczne doprowadziły do rażącego naruszenia prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie. Powyższe doprowadziło do naruszenia prawa skarżącego do obrony, prawa do równego traktowania stron w postępowaniu cywilnym, jak i do naruszenia zasady wydawania orzeczeń sądowych w oparciu o pełny i kompletny materiał dowodowy z uwzględnieniem wszystkich zgromadzonych w sprawie dowodów w toku postępowania dowodowego.

Przywołane uzasadnienie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. ma charakter ogólnikowy, nie wykazuje w żaden sposób, że doszło do kwalifikowanego naruszenia powołanych przepisów i sprowadza się w zasadzie do polemiki ze stanowiskiem zaprezentowanym w sprawie przez Sąd *meriti*.

Mając na względzie argumenty skarżącego zawarte we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stwierdzić zatem należy, że zmierza on w istocie

do zakwestionowania dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny dowodów oraz poczynionych na tej podstawie ustaleń faktycznych.

Zawarty natomiast w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącą na wadliwość postanowienia sądu drugiej instancji, polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów, również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie SN z 15 października 2020 r., IV CSK 136/20).

Bez znaczenia jest przy tym, że wnioskodawca powołuje się także na naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisów prawa materialnego. Jak wyjaśnił bowiem Sąd Najwyższy każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaloną podstawą faktyczną, chociażby pod pozorem kwestionowania wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (zob. postanowienie SN z 21 sierpnia 2024 r., I CSK 3511/23).

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w pkt. 1 sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c.

(a.z.)

[a.t]